

TÜRKİYE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM

Kenan Yurtsal¹⁰

ÖZET

Turizmin plansız bir şekilde gelişimi doğal kaynaklara zarar vermeye başlamıştır. Doğaya verilen zararı önlemek veya azaltmak için Birleşmiş Milletler ve daha birçok kuruluş tarafından toplantılar tertip edilmektedir. Bu toplantılar sonucunda sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma kavramlarından sıkça bahsedilmeye başlanmıştır. Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı, “Gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğini öldürmeden günümüzün gereksinimlerini karşılayan kalkınma” olarak ifade edilmiştir. Turizm gibi birçok sektör, sürdürülebilir kalkınma ilkelerine göre ilkelerini değiştirmek için çaba harcamışlardır. Bu değişim çabaları sonucunda sürdürülebilir turizm kavramı ortaya çıkmıştır. Türkiye’de daha fazla gelir için doğal ve kültürel kaynakların sürdürülebilirliği göz ardı edilmiştir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’nin Sürdürülebilir Turizmini incelemek ve sonuç olarak, Türkiye’nin sürdürülebilir turizmini iyileştirmek için bazı politikalar önermektir.

Anahtar Kelimeler: *Sürdürülebilirlik, Sürdürülebilir Kalkınma, Sürdürülebilir Turizm*

SUSTAINABLE TOURISM IN TURKEY

ABSTRACT

The unplanned development of tourism has started to harm natural resources. Meetings are organized by the United Nations and many other organizations to prevent or reduce the damage to nature. As a result of these meetings, the concepts of sustainability and sustainable development started to be mentioned frequently. Sustainable development approach is development that meets the needs of today without killing future generations' ability to meet their own needs. Many sectors such as tourism have made efforts to change their principles according to the principles of sustainable development. As a result of these change efforts, the concept of sustainable tourism has emerged. Sustainability of the natural and cultural resources for more income in Turkey was ignored. The aim of this study was to examine Turkey's sustainable tourism and as a result, to propose some policies to improve Turkey's sustainable tourism.

Keywords: *Sustainability, Sustainable Development, Sustainable Tourism*

¹⁰ Arş. Gör., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Turizm Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü, kenyurt@yahoo.com

GİRİŞ

Çağımızda turizm endüstrisinin birçok sektörden daha büyük olduğu bilinmektedir. Döviz getirisi, istihdam olanakları, ekonomi üzerindeki olumlu etkileri nedeniyle turizm, vazgeçilmez bir sektör haline gelmiştir. Turizm, hükümetlerin döviz sıkıntısını çözmek, işsizlik sorunlarını aşmak ve kalkınma politika ve stratejileri için ekonomik bir araç olarak kullanılmaktadır.

Hızlı sanayileşmenin bir sonucu olarak doğal kaynaklar hızla tükenmektedir. Planlanmayan turizm gelişimi su ve benzeri doğal kaynakları kirletmiştir. Sürdürülebilir turizm kavramı, doğal ve kültürel çevreye hassas, biyoçeşitliliği korumayı amaç edinmiş, gelecek kuşakları turizme kazandırmayı hedefleyen, uzun vadeli düşünen ve yerel toplumlara destekleyen bir turizm anlayışıdır.

Dünyadaki turizm faaliyetleri hızla artmaktadır. Turizmin gelişmesi olumlu bir şekilde kontrol edilemezse geri dönüşü mümkün olmayan olumsuz etkilerin ortaya çıkması muhtemeldir. Bu yüzden turizmin devam etmesi için tek olasılık sürdürülebilir turizmin gerçekleşmesi olacaktır. Sürdürülebilirliği turizm endüstrisi için mümkün kılmak için doğa, kültür, çevre, tarih, folklor gibi vazgeçilmez faktörleri korumalı ve geliştirmelidir ve bu faktörleri gelecek nesillere aktarmalıdır. Bu sayede kaynaklar korunup gelecek nesillerin hizmetine sunulabilir.

Turizm endüstrisi, yeni istihdam olanakları ve ücret dengeleri için sağladığı kaynaklarla Türkiye'de yaşanan ekonomik gelişmenin arkasındaki en önemli itici güçlerden birisidir. Fakat Türkiye'de yanlış turizm politikalarının bir sonucu olarak, çok fazla gelir elde etmek için doğal ve kültürel kaynaklar yok edilmiştir. Kısacası, Türkiye'de daha fazla gelir için doğal ve kültürel kaynakların sürdürülebilirliği göz ardı edilmiştir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye'nin Sürdürülebilir Turizmini incelemek ve sonuç olarak, Türkiye'nin sürdürülebilir turizmini iyileştirmek için bazı politikalar önermektir.

Bu bağlamda, çalışmada ilk olarak sürdürülebilirlik kavramı ve sürdürülebilirlik kavramının tarihsel gelişimi, çevresel ve sürdürülebilirliğin sosyal, kültürel ve ekonomik yönü ile sürdürülebilirlik ve turizm arasındaki ilişki ele alınacaktır. Daha sonra, Türk Turizm Politikasının gelişimi ve Türk Turizminin iyileştirilmesine yönelik politika önerileri ortaya konacaktır.

Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Kalkınma Kavramları

İktisatçılar sürdürülebilirliği, ekonomik sermayenin bir süreklilik trendi olarak ifade ederler. Bu yaklaşıma göre, ekonomik sürdürülebilirlik gelir ve tüketimin devam etmesine bağlıdır (Goodland, 1995; 1-24). Doğa, insanlar için tüm hayati kaynakları, ekonomik ve teknolojik süreçler için doğal malzemeleri ve enerjiyi sağlar. Çevrenin anlamı sadece girişimciler için temiz hava ve su, hoş manzaralar, oksijen kaynakları değildir; üretim süreçleri sonucunda israf oluşur (Flora, 2008; 494).

Sürdürülebilir kalkınma ise ekolojik, ekonomik, sosyal ve insani boyutla ilgili birçok konuyu içine almaktadır. Sürdürülebilir kalkınma terimi, çevresel sorunlar, yoksulluk, kaynakların haksız dağılımı ve insanların sağlıklı bir gelecek için kaygılarının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır (United Nations, 1992)

Genel olarak gelişme, insanların daha iyi koşullarda yaşayabilmesi için ortaya konan çabaları ifade eder. Geliştirme, herhangi bir kişinin diğerinin dünyasını anladığı davranış değişikliklerini ifade eder. Sadece ekonomik büyüme kalkınmayı sağlamak için yeterli değildir. Buna göre kalkınma ekonomik büyümenin yanı sıra insani ve kurumsal değişimi de içermektedir. Bu terim, beslenme, gelecekteki durum, yaşam beklentisi, özgürlükler için fırsat verme, eğitim gibi yaşam kalitesi kaygılarını kapsamaktadır. Gelişimin mekanik bir bilimsel terim olmadığını ve tarih, toplum, ekonomi, politika ve kültürün gerçekleri ile ilgili olduğunu anlamak gerekir. Ayrıca, sürdürülebilir kalkınma anlayışını, gelecek nesillerin çevre açısından daha kötü bırakılmayacağı daha yaşanabilir bir dünya sağlamak olarak anlamak gerekir.

Sürdürülebilir kalkınma terimi 1987'de yayınlanan Brundtland Raporu'nda tartışılmaya başlandı. Sürdürülebilir kalkınma *"Gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğini kazanarak günümüzün ihtiyaçlarını karşılayan bir gelişme olarak ifade edilmektedir"* (Brundtland Raporu, 1987)

Sürdürülebilir kalkınma, kalkınma stratejisi olarak tanımlanmaktadır. Doğal ve insani kaynaklar finansal ve ahlaki değerlerle yönetilerek refahı artırmak amaçlanmaktadır (Repetto, 1986; 15) Bir başka tanıma göre, sürdürülebilir kalkınma, gelir, eğitim, insan sağlığı ve yaşam kalitesini artıran amaçları sağlayan bir sosyoekonomik sistemin oluşturulmasını içerir (Ciegis, 2009; 29)

Sürdürülebilir kalkınma, doğal kaynakları yok eden politikaları ve uygulamaları reddetmek anlamına gelmektedir. Sürdürülebilir kalkınma ilk olarak mevcut durumu göz ardı etmeden çevrenin korunmasının uzun vadede bir çözümdür. İkinci olarak, sürdürülebilir kalkınma kuşaklar arası eşitlenmiş refah seviyesini amaç edinmiştir. Üçüncüsü, kalkınma düzeyleri, sosyo-kültürel ve politik koşulları ne olursa olsun tüm ülkelerde uygulanabilir olmalıdır (Tosun, 2001; 290).

Sürdürülebilir kalkınma, gelecek nesiller için doğal, fiziksel ve sosyal bir ortam bırakarak ve doğal dengeyi ve insan sağlığını koruyarak sürekli ekonomik kalkınmaya izin veren bir sistemle doğal kaynakların rasyonel yönetimini sağlayan bir düşüncedir. Böyle bir düşünce, ekonomik ve sosyal politikaların her kalkınma aşamasında çevre politikaları ile birlikte ele alınmasını gerektirir (Godfrey, 1996 ; 60).

Ekonomik sürdürülebilirliğin üretkenliği sürdürme yeteneği sadece tarımsal mülklerde değil, aynı zamanda ülkenin her yerinde bulunmaktadır. Bu aşamada üretkenlik, her bir girdi birimi için yararlı ürün çıktılarının sayısı olarak anlaşılmaktadır (Ciegis, 2009; 29)

Sürdürülebilir ekonomik kalkınmaya ulaşmanın temel hedefi, yaşam araçlarını sağlamak, çevresel yıkımı azaltmak, kaynak bozulmasını, kültürel bozulmayı ve sosyal

denge-sizliği engellemek yoluyla dünya genelinde yaşam standardını arttırmak ve yoksulluğu azaltmaktır(Bousrih, 2013; 44).

Ekolojik olarak sürdürülebilir kalkınmaya baktığımızda istikrarlı bir biyolojik ve fiziksel sisteme odaklanılır. Alt sistemlerin uygulanabilirliği, kapsamlı ekosistemin küresel istikrarı için kritik anlamda çok önemlidir. Biyolojik eşitliliği korumanın temel noktası budur(Munasinghe,1993; 3).

Toplumsal bir bakış açısıyla, özellikle insan refahı, sağlıklı bir ortam dışında sürdürülemez ve bu toplumsal refah durumu sadece canlı bir ekonomide mümkündür. Kamusal alanda sürdürülebilirliğin oluşması, toplumda bireyler arasında eşitlik, kaynaklara erişimin sağlanması, eğitim, sağlık ve güvenliğin adil dağılımı gibi sosyal hakların gerçekleşmesine bağlıdır. Kuşaklar arası kaynak dağılımı konusu, sosyal gruplar arasında adil dağılım ve fırsat eşitliğini içeren sürdürülebilir bir sistem kadar önem arz etmektedir(Torjman, 2000; 1–11).

Woodcraft, sosyal sürdürülebilirliğin, sürdürülebilirlik ve zenginleştirme alanları oluşturarak refah sağlayan bir süreç olduğundan bahseder. Sosyal sürdürülebilirlik, kültürel ve sosyal olanakların desteklenmesi için fiziksel yer modelini altyapı modeliyle bütünleştirir(Woodcraft,2012; 16).

McKenzie'ye göre, sosyal sürdürülebilirlik koşullar üzerinde gerçekleşebilir ve ilişki şimdiki ve gelecek nesillerin sağlıklı ve yaşanabilir topluluklar üretme kapasitesini teşvik eder. Sosyal açıdan sürdürülebilir topluluklar adil, çeşitli, birbirine bağlı, demokratik ve daha iyi bir yaşam kalitesi sağlar. Ayrıca McKenzie, sosyal sürdürülebilirliğe ulaşmak için gerekli bazı ilkeleri yerine getirmenin gerekliliğini ifade etmiştir(McKenzie,2004;1–29).

Sürdürülebilir kalkınma kavramıyla ilgili kültürün önemli özelliklerinden biri, *“Kültür, insanın çevresine uyum göstermesi ve hayatta kalması için ihtiyaç duyduğu şeyleri güvence altına almaktadır”*. Bir toplumun kültürü doğal evre ile bağlantılı olduğundan, o toplumun çevresel sürdürülebilirliğinde temel bir role sahiptir(Chiu, 2004; 67).

Sürdürülebilir Kalkınmada Tarihsel Süreç

Sanayi devrimi sonucu yoksulluk, hastalık ve işsizlik gibi birçok sorun ortaya çıkmıştır. Ekonomist Thomas Robert Malthus (1766–1834), sanayi devrimi nedeniyle kaynak kıtlığının bir sonucu olarak büyümenin kısıtlanacağını ngren ilk akademisyendir (Mebratu, 1998; 498).

II. Dünya Savaşı sonrası kalkınma ve büyüme politikaları için üretimin hızlandırılması-na öncelik verilmiştir. Bu durum hem gelişmiş ülkelerde hem de gelişmekte olan ülkelerde evre bilincinin artmasını sağlamıştır. 1960'lara geldiğinde, yerel ölçekli evre sorunları, refah ve gelişme uğruna katlanabilir konular olarak düşünülmüştür; bundan dolayı çevrenin tahrip edilmesi sorgulanmamıştır. Bu dönemde, dünyadaki üretim yüzyılın başlangıcına kıyasla çok daha fazla artmıştır. Fakat doğal kaynakların kendi kendini devam ettirme kapasitelerinin tükenmesi, nüfusun hızla artışı, yoksulluğun yaygınlaşması, orman alanlarının

büyük oranda zarar görmesi, biyolojik çeşitliliğin azalması ve küresel anlamda iklim değişiklikleri bu sürece dahil olmuştur. Bu nedenle, çevre sorunları 1960'ların sonlarında ve 1970'lerin başında bir artış eğilimine girmiştir(Kaypak, 2011; 22-23)

Sürdürülebilir kalkınma sözcüğü 1972 tarihinde BM Çevre Konferansı'nda doğrudan kullanılmamıştır, ancak sürdürülebilir kalkınma teriminin ana temasını oluşturan çevre ve ekonomi ilişkisinden bahsedilmiştir. Bu toplantıda kalkınma ve çevre ilişkisi sıkça vurgulanmıştır. Toplantıda, yenilenemeyen doğal kaynakları bu kaynakların yenilenme sınırının üzerindeki seviyelerde aşırı kullanan ülkelerin klasik üretim modeli eleştirilmiş ve ülkelerin sürdürülebilir kalkınması gerektiği vurgulanmıştır.

Stockholm Belgesinin giriş kısmında, insan çevresini iletmenin ve korumanın, tüm dünyadaki ekonomik kalkınmayı etkileyen temel sorun olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, bu konunun sadece çevresel amaçlar için değil, aynı zamanda dünyadaki sosyal ve ekonomik kalkınma ve barış için de ele alınması gerektiği belirtilmiştir. Bahsedilen konular hava, su, toprak, flora ve faunayı içeren doğal kaynakları korumak, denizleri kirletmeyen, aşırı ve bilinçsizce kullanılarak yenilenemeyen kaynakları üretme, yenilenemeyen kaynakları yok olma tehlikesine karşı koruma kapasitesi artırılmalıdır(United Nations, Declaration of the United Nations Conference on the Human Environment(1972).

Deklarasyonda, sürdürülebilir kalkınma için toplumdaki kalkınma yaklaşımında bir değişikliğin gerekli olduğu ve insan eylemlerinde ve değerlerindeki temel değişikliklerin zorunlu olduğu vurgulandı. Sürdürülebilir kalkınma kapsamlı bir şekilde tanımlanarak, kültürel mirasların korunması, sağlık, enerji kullanımı ve yoksulluk gibi konular çerçevesinde ele alınmıştır(Kahraman,2006; 90)

Kalkınma ve çevre arasındaki çatışmalar halen dünya çapında devam ederken, Ortak Geleceğimiz adlı ilan 1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından yayınlanmıştır. Bu bildirgede, sürdürülebilir kalkınma anlayışı kapsamında gerekli değişimleri gerçekleştirmek için küresel bir gündem oluşturulması hedeflenmiştir. Dünyayı tehdit eden çevre ve kalkınma sorunları ile ilgili bildirge yaklaşımına göre, bu sorunlar oldukça yaygındır. Bu sorunların çözümü, kendi çıkarları için politikalar benimseyen ülkeler yerine, ülkelerin çeşitli kolektif çabalarına ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir(WCED, 1987; 56).

Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı (UNCED), Brezilya'nın başkenti Rio de Jenerio'da 100'den fazla Başbakan, 170 hükümet yetkilisi, 2.400 STK temsilcisi ve yaklaşık 10.000 gazetecinin katılımıyla toplandı. Dünya Zirvesi olarak da adlandırılan bu konferansın sonunda ormanların korunması, biyolojik çeşitlilik ve iklim değişikliği ile ilgili ana ilkeleri ve 120 eylem planını içeren Gündem 21'i içeren bir çerçeve yayınlandı. Gündem 21'de, kalkınma ve çevreyi entegre eden kapsamlı 40 bölüm vardı, temelleri gerçekleştirmeyi, iyi korunmuş ve işletilen ekosistemler gibi yaşam standartlarını yükseltmeyi ve daha güvenilir ve yaşanabilir bir gelecek sağladı(Agenda 21, 1992)

Rio Zirvesi, çevre politikası amaçlarının özel ve somut eylemlere girmesini sağladı; çevresel açıdan olduğu kadar sosyal açıdan da sürdürülebilir kalkınma ile ilgili sorunlar

hakkında kamu bilincinin yaratıldığı. Aynı zamanda, Rio Zirvesi'nin somut bir üretimi olan Gündem 21, sürdürülebilirlik döneminin bağlantılarını ve içeriğini zenginleştirdi. Sürdürülebilir kalkınmayı yöneten ulusal ve küresel aktörler, küresel çevre konularında işbirliği fırsatı buldular. Zirvenin, ulusal hükümetlerin sürdürülebilir kalkınmanın ana aktörü olması nedeniyle bulunması nedeniyle, çevre sorunlarının önemi konusunda birbirleriyle anlaşabilirler(Dulupçu,2000; 47-48).

Türkiye'de Sürdürülebilir Turizm

Turizm endüstrisi, istihdam olanakları ve ücret dengeleri için sağladığı desteklerle Türkiye'de son zamanlarda yaşanan ekonomik gelişmenin arkasındaki en önemli itici güçlerden biri olmuştur. 1980'lerde başlayan ivme durmaksızın devam etmektedir.

2023 Türkiye'nin Turizm Strateji Belgesi, Türkiye'nin uluslararası pazarda en fazla turist ve turizm geliri olan ilk beş ülke arasında yer alacağını ve 2023 yılına kadar uluslararası bir markaya ulaşacağını göstermektedir (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı,2007)

Strateji Belgesinde, Türkiye'deki turizm sektörünün rekabetçi, yenilikçi ve araştırmaya dayalı sürdürülebilirlik ilkelerine yönelik kalkınma hedefine ulaşabileceği öngörülmektedir. Bu şekilde, bölgesel kalkınma ve kitle turizminin yarattığı çevresel ve ekolojik sorunların sürdürülebilirlik yaklaşımının gerçekleştirilebileceği faaliyetler, özellikle turizmin alt yapı sorunlarından kaynaklanan çevresel sorunları çözmek için altyapı eksikliğini gidermeyi amaçlayan uygulamalardan oluşmaktadır. Ayrıca turizmi çeşitlendirmek için farklı faaliyet türlerini destekleyen çeşitli faaliyet planlarını da içermektedir. Aynı zamanda deniz turizminin yarattığı çevresel baskıların kaldırılmasına yönelik uygulamaları da içermektedir. Türkiye Turizm Stratejisi Yatırım, Organizasyon, İç Turizm, Araştırma ve Geliştirme (AR-GE), Hizmet, Ulaştırma ve Altyapının Güçlendirilmesi, Reklam ve Pazarlama, Eğitim, Belediye Olarak Markalaşma, Turizmin Çeşitlendirilmesi, Rehabilitasyon konularında uzun vadeli stratejiler sunmaktadır. Mevcut Turizm Alanları ve Destinasyonların Gelişimi. sürdürülebilir turizm yaklaşımı ile dikkate alınarak çözülmesi hedeflenmektedir.

Sürdürülebilir planlama sonucunda sürdürülebilir kalkınmanın, gelecek nesillerin ihtiyaç ve beklentilerinden taviz vermeden bugünün beklentilerini ve gereksinimlerini karşıladığı ifade edilmektedir. Ana görüş, doğal ve kültürel sistemlerin zaman içinde sürdürülebilirliğini sağlamak ve bunların kaybolmasını önlemektir; çünkü kaynakların dikkatsizce planlanması ve yanlış yönetimi turizm, çevre, toplum ve kültürel değerler üzerinde olumsuz etkilere neden olmaktadır. Hükümetlerin Türkiye'de çok sık değişmesi planların yönetiminde istikrarsızlığa ve siyasi belirsizliğe neden olmuştur(Tosun; 293).

Politikalar, turizmin yol açtığı sorunları çözebilmek için stikrarlı bir siyasi öncelikler anlayışı içermelidir. Türkiye'deki turizm planlamasına baktığımızda, Türkiye turizmini sürekli olarak daha da ileriye taşıyan bir anlayış yerine, kısa vadede gelir endeksli politikalara odaklanılmıştır. Bu politikaların bir sonucu olarak, turizm alanları betonarme yapılarla dolup taşmıştır. Turizm alanlarının fiziksel taşıma kapasiteleri aşılıp, doğal kaynaklar ve çevre tahrip edilmiştir.

Türkiye'de turizm planlaması genel olarak merkezi yönetim anlayışı ile yapılmaktadır. Turizm ile ilgili kalkınma planları yapılırken, plan ve politikaların hazırlanmasında yerel bazlı katkıların yer aldığı belirtilmiştir. Ancak, Türkiye'deki STK'lar, üniversiteler veya yerel topluluklar karar verme sürecinin planlama aşamasında hiçbir zaman pratik olarak yer almamışlardır. Dünyadaki gelişmiş ülkeler, sürdürülebilir turizm gelişimini gerçekleştirmenin bir aracı olarak katılımcı turizm geliştirme yaklaşımını uygulamaya koymuştur; Öte yandan Türkiye, Stratejisinde belirttiklerini uygulayamamıştır. Kamu idaresi sisteminin ademi merkezîyet ve toplumun güçlendirilmesi yönünde yeniden yapılandırılması için siyasi irade olmadan sürdürülebilir turizm gelişimine ulaşmak neredeyse imkansızdır(Tosun; 295)

Bu nedenle, yerel toplumun (STK'lar, Üniversiteler ve Yerel Halk) Türkiye'deki turizm planlama ve karar alma sürecine katılımı dikkate alınmalıdır. Turizmin gelişmesi yerel toplum tarafından kontrol edilebiliyorsa, yerel kaynakların ideal kullanımı ve ekonomik ve sosyal faydalara ulaşılmasıyla birlikte yerel destek ve turizme tolerans artabilir. Bu sonuçlar, daha rekabetçi bir turizm endüstrisini ve daha sürdürülebilir bir turizm yaklaşımını ve turistlerin memnuniyetinde bir artışı ortaya çıkaracaktır. Nasıl bir bölgedeki turizmin potansiyel faydaları, yerel aktörlerin turizm planlamasına dahil edilmesiyle artırılabilir gibi, bölgedeki sorunların en etkin şekilde çözülebilmesi de mümkündür. Yerel katılım, kültürel mirasın ve yerel toplumun ekonomik, kültürel ve sosyal canlılığının sürekliliğinin sağlanmasına yardımcı olmaktadır(Aslan,2008; 73).

İstatistiklerdeki bilgilere göre, Türkiye'nin turizm endüstrisinden gelir elde etmek için sürekli olarak turistik tesis inşa ettiğini söyleyebiliriz. Bu yatırımların bir sonucu olarak, Türkiye sürdürülebilirlik için gerekli hükümleri sağlamadığı sürece, turizm kıtlığı kaynak kıtlığı nedeniyle önümüzdeki dönemlerde olumsuz etkilenecektir. Bu nedenle finansal kuruluşlar, yeni yatırımlar için kredi verirken sürdürülebilirlik kriterlerini göz önünde bulundurmalı ve sürdürülebilirlik kriterlerine uygun olarak yatırımlar için düşük faizli ve uzun vadeli krediler vermelidir. Türk turizminin pazarlamadaki en önemli sorunlarından biri turistik destinasyon imajı eksikliğidir. Destinasyon imajı, turizm pazarlamasında gezginler tarafından varış yeri üzerindeki etkisi nedeniyle dikkatli bir şekilde yapılması gereken önemli bir faktördür(Ersun,2011; 238)

Bir şehri veya bölgeyi turizm için pazarlamak, her şeyden önce ziyaretçiler tarafından satın alınacak çeşitli hizmetler ve cazibe merkezleri yaratmaya ve orayı sürdürülebilir hale getirmeye bağlıdır(Ersun, 2009;96)

SONUÇ

Türkiye doğal, kültürel ve tarihi değerli özellikleriyle dünyanın en şanslı turizm destinasyonlarından biridir. Turizm endüstrisi, istihdama katkısı ve uluslararası ödemeler dengesi için sağladığı desteklerle ülkelerin ekonomik kalkınmasının arkasındaki en önemli güçlerden biri olmuştur. Turizmin ekonomi üzerindeki olumlu etkileri sonucunda, turizm 1980'lerden bu yana Türkiye'de önem kazanmıştır.

Türkiye'de daha sürdürülebilir bir turizm elde etmek için, Türkiye'nin Dünya üzerindeki belirlenen iyi politika örneklerine benzer politikalar geliştirmesi gerekmektedir. Örnek olarak, Avrupa Birliği, bölgesel kalkınma ve istihdam üretiminde turizm sektörünün öneminin bilincindedir ve turizmin yol açtığı sosyal veya çevresel sorunları önlemek için zaman içinde sürekli olarak yeni politikalar düzenlemiştir. Yerel ortakların karar alma ve hükümet birimlerinin yönetim süreçlerine katılımının Avrupa turizminin yerel kalkınmasına ve sürdürülebilirliğine katkıda bulunduğu gözlenmiştir. Korunan alanlarda sürdürülebilir turizm sağlama şartı gibi planlar, uzun vadeli eylem planları ile yönetilen ve yerel destinasyonun geliştirilmesine yardımcı olan daha iyi koruma ve korunan alanların sürdürülmesi için düzenlenmiştir. Ayrıca, yerel destinasyonun sürdürülebilirliğini desteklemeyi amaçlayan planların çeşitli bölgesel ve ulusal fonlarla oluşturulması gerekmektedir.

Dünyanın farklı bölgelerinde sürdürülebilir turizme ulaşmak için uygulanan bu politikalar Türkiye için bir model olabilir. Korunan alanların devamlılığını sağlamak ve bu alanlarda turizmi sürdürmek için, doğal ve vahşi yaşamın korunmasını, biyoloji ve ekosistem çeşitliliğinin korunmasını ve yerel gelişmeleri beraber yapmak gerekir.. Bölgelerdeki sosyal, kültürel ve çevresel sürdürülebilirliği desteklemek ve yerel paydaşların katılımını sağlamak için yerel ve bölgesel birimlerin kurulması da gerekmektedir. Turizmin doğal, kültürel ve sosyal yaşam üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmayı amaçlayan projeler, devlet kurumlarından üretilecek fonlarla desteklenmelidir. Ayrıca, bölgelerde sürdürülebilir turizmin gelişmesini sağlamak, eylem planlarını uygulamak ve yönetmek ve yerel katılımları sağlamak için yerel konseylerin kurulması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Aslan, A. (2008), 'Turizm Planlamasına Yerel Toplumun Katılımı: Saklı Bahçe Akyaka zerine Bir İnceleme', *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Cilt .Sayı, 7 -83 (p. 73).
- Bousrih, L.(2013), 'Social capital, human capital and sustainable economic development', *Poznań University Of Economics Review*, Volume 3 Number 3 20 3, 20 3, 42-54,(p.44) in <http://www.puereview.ue.poznan.pl/2013v13n3/3_Bousrih.pdf> (Erişim 15/02/2020).
- Chiu, R.L.H. (2004), 'Socio-Cultural Sustainability of Housing: a Conceptual Exploration', *Housing, Theory and Society*, Volume 21.Issue 2, 65-76 (p. 67), in Taylor Francis Online <<http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/14036090410014999>> (15/02/2020)
- Ciegis, R. (2009), J. Ramanauskiene, B. Martinkus, 'The Concept of Sustainable Development and its Use for Sustainability Scenarios', *Inzinerine Ekonomika-Engineering Economics*, 2.ISSN 1392-2785, 28-37 (p. 29).
- Dulupçu, M. A., (2000), 'Sürdürülebilir Kalkınma Politikasına Yönelik Gelişmeler', *Dış Ticaret Dergisi*, 2046-70 (p. 47-48).
- Ersun, N., K. Arslan, (2011), Turizmde Destinasyon Seçimini Etkileyen Temel Unsurlar ve Pazarlama Stratejileri, *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 31.2, 229-248 (p. 238).
- Ersun, N. K. Aslan, (2009), Kongre Turizminin Geliştirilmesinde Kongre ve Ziyaretçi Bürolarının Rolü ve Önemi, *Istanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8.15, 89-114 (p. 96).

- Florica, S. (2008), 'Aspects of The Sustainable Development in Romania', *Annals of the University of Oradea, Economic Science Series*, Vol. 17 .Issue 2, 492–500 (p. 494).
- Godfrey, K. B. (1996), 'Towards Sustainability? Tourism in the Republic of Cyprus', in *Practising Responsible Tourism: International Case Studies in Tourism Planning, Policy and Development*, ed. by Lynn C. Harrison, Winston Husbands (Toronto, Kanada: John Wiley & Sons, Inc, p. 58–79, p. 60.
- Goodland, R. (1995), 'The Concept of Environmental Sustainability', *Annual Review of Ecology and Systematics*, 26, 1–24.
- Kahraman, N. (2006), & O. Türkay, *Turizm ve Çevre Ankara: Detay Yayıncılık*, p. 90.
- Kaypak, Ş. (2011) 'Küreselleşme Sürecinde Sürdürülebilir Bir Kalkınma İçin Sürdürülebilir Bir Çevre, *KM Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 13(20),19–33 (p. 22–23).
- McKenzie, S. (2004), 'Social Sustainability: Towards Some Definitions', *Hawke Research Institute Working Paper Series*, No271–29, Erişim Tarihi: 15/02/2020
<http://w3.unisa.edu.au/hawkeinstitute/publications/downloads/wp27.pdf>
- Mebratu, D. (1998), 'Sustainability and Sustainable Development: Historical and Conceptual Review', *Environmental Impact Assessment Review*, Review 18, 493–520 (p. 498).
- Munasinghe, M. (1993), *Environmental Economics and Sustainable Development*, Third Printing 1997 edn (Washington: The International Bank for Reconstruction and Development/ The World Bank, p. 3.
- Repetto, R.(1986), *World Enough and Time* (New Haven: Yale University Press, p. 15.
- T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI, (2007). *Türkiye Turizm Stratejisi 2023* Ankara:
- Torjman, S. (2000), 'The Social Dimension of Sustainable Development', *Caledon Institute of Social Policy*, .ISBN 1–894598–00–8, 1–11, Erişim Tarihi 15/02/2020
<http://www.caledoninst.org/publications/pdf/1–894598–00–8.pdf>
- Tosun, C. (2001) *Challenges of sustainable tourism development in the developing world: The case of Turkey*, *Tourism Management*, 22(3), 289–303.
- United Nations, *Declaration of the United Nations Conference on the Human Environment(1972)*
<http://www.unep.org/Documents.Multilingual/Default.Print.asp?documentid=97&articleid=1503> Erişim Tarihi: 15/02/2020)
- United Nations Conference on Environment & Development, *Agenda 21* (Rio de Janeiro,Brazil,1992)
<http://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>> (Erişim Tarihi: 15/02/2020)
- United Nations, *Report of The UNCED(Rio de Janeiro, 3–14 June 1992) Annex I Rio Declaration on Environment and Development (12 August 1992)* Erişim Tarihi: 20/02/2020
<http://www.un.org/documents/ga/conf151/aconf151261annex1.htm>
- Woodcraft, S. (2012), *Tricia Hackett, Lucia Caistor–Arendar, Design For Social Sustainability: A framework for creating thriving new communities* (London: Young Foundation, p. 16.
- World Commission on Environment and Development, *Our Common Future*, p42
- World Commission on Environment and Development, *Our Common Future, Thirteenth impression 1991 edn* (New York: Oxford University Press., 1987), p.56.

